

Департамент освіти і науки, молоді та спорту
виконавчого органу Київської міської ради
(Київської міської державної адміністрації)
Центр науково-освітніх інновацій та моніторингу

Аналітична довідка
за результатами моніторингового дослідження
«Стан позашкільної та позакласної роботи в
загальноосвітніх та позашкільних навчальних
закладах м. Києва (І-й етап)»

Довідку підготували:

*Т. Л. Казиміренко, Т. Ю. Дмитрієва, С. В.
Шелковська*

Статистичне опрацювання результатів:

Т. Ю. Дмитрієва

Літературне редагування:

В. П. Мусійченко

Київ
2016

Зміст

Вступ.....	3
Програма проведення дослідження.....	5
1. Загальна характеристика учасників моніторингового дослідження.....	9
2. Характеристика інструментарію моніторингового дослідження.....	12
3. Загальна характеристика результатів моніторингового дослідження.....	14
3.1. Організація позакласної роботи в навчальних закладах м. Києва	14
3.2. Охоплення учнів позакласною роботою в навчальних закладах м. Києва	18
3.3. Фактори, що впливають на залученість учнів до гурткової роботи в навчальних закладах м. Києва	22
3.4. Ставлення респондентів до організації позакласної роботи в навчальних закладах м. Києва	25
3.5. Запити респондентів щодо організації позакласної роботи в навчальних закладах м. Києва	27
3.6. Думка батьків щодо організації позакласної роботи в навчальних закладах м. Києва	30
3.7. Професійне самовизначення учнів.....	32
4. Стислий виклад інформації.....	35
5. Висновки за результатами проведеного дослідження.....	38
6. Рекомендації за результатами проведеного дослідження.....	41

Вступ

Пріоритетним завданням державної освітньої політики є підготувати учнів до життя в сучасному урбанізованому світі, забезпечити їхню успішну соціалізацію в мінливих соціальних умовах.

У Законі про загальну середню освіту (ст. 17) зазначено, що виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах відбувається під час урочної, позаурочної та позашкільної роботи з ними. Саме позашкільна освіта, задовольняючи різноманітні творчі та пізнавальні потреби підростаючого покоління, відіграє значну роль у становленні творчої особистості як основної продуктивної сили держави.

Нормативно-правовою базою, що регулює позашкільну освіту, позакласну роботу, є: Конституція України, Закон України «Про освіту» від 23.05.1991 року № 1060-ХІІ, Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття»), затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 03.11.1993 року, Закон України «Про загальну середню освіту» від 13.05.1999 року, № 651-ХІV, Основні орієнтири виховання учнів 1-11-х класів загальноосвітніх навчальних закладів України, затверджені наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 31.10.2011 № 1243.

У Законі України «Про позашкільну освіту» від 22.06 2000 року, № 1841-ІІІ зазначено, що позашкільна освіта «забезпечує потреби особистості у творчій самореалізації та інтелектуальний, духовний і фізичний розвиток, підготовку до активної професійної та громадської діяльності, створює умови для соціального захисту та організації змістовного дозвілля відповідно до здібностей, обдарувань та стану здоров'я вихованців, учнів і слухачів».

Така стратегічна орієнтація позашкільної освіти обумовлює необхідність системного і комплексного дослідження її стану, зокрема, позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах.

На виконання наказу Департаменту освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) від 09.03.2016 р. № 185 Центром науково-освітніх інновацій та моніторингу 16 березня 2016 року було проведено дослідження щодо стану позашкільної та позакласної роботи в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах м. Києва (I етап).

Програма проведення дослідження

Обґрунтування дослідження

Негативні соціальні й економічні процеси, що відбуваються у суспільстві, болісно відображаються на молоді. Щорічно зростає кількість неповнолітніх, чия поведінка виходить за межі морально-правових норм. Усе виразніше проявляється омолодження злочинності: зростає частка правопорушників, яким ще не виповнилося 16-ти років.

Злочинність неповнолітніх, порівняно зі злочинністю дорослих, має більш «злорякисний характер»: особи, які стали на шлях учинення злочинів у юному віці, важко піддаються виправленню та перевихованню і є резервом для дорослої злочинності.

Однією з головних умов боротьби з підлітковою злочинністю є організація дозвілля учнів. Цінність позакласної роботи насамперед полягає у тому, що вона завдяки формі і змісту може успішно впоратися із завданням раціональної організації вільного часу учнів. Тобто, не тільки сприяє особистісному, соціальному і професійному самовизначенню молоді, а й вирішує проблему залучення молоді до творчої та пізнавальної діяльності в позаурочний час.

Загальноосвітній навчальний заклад є важливою ланкою позакласної роботи. Лише доцільно організована система позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах забезпечить профілактику правопорушень, насилля серед учнівської молоді, безпритульності, сприятиме формуванню здорового способу життя підростаючого покоління, розвитку їхніх здібностей, соціалізації учнів.

Такий стан речей актуалізує проблему дослідження стану позашкільної та позакласної роботи в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах м. Києва.

Тема дослідження – стан позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва (I-й етап).

Концепція дослідження

Позакласна робота спрямована на організацію дозвілля в позаурочний час для розвитку здібностей учня, задоволення його інтересів на добровільній основі. Головною метою позакласної роботи є: створення умов для творчого, інтелектуального, духовного та фізичного розвитку учнівської молоді у вільний від навчання час, підготовка до майбутнього життя в умовах переходу до ринкової економіки, задоволення їхніх освітніх потреб.

У межах дослідження вивчали питання стану позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах, а саме:

- організація різних форм і напрямів позакласної роботи в навчальних закладах м. Києва;
- залученість учнів 8-х, 10-х класів до позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва;
- фактори, що впливають на залученість учнів 8-х, 10-х класів до позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва;
- недоліки в організації позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах;
- ставлення респондентів дослідження до організації позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва;
- можливі шляхи покращення організації позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва.

Об'єкт дослідження – стан позашкільної та позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах міста Києва.

Предмет дослідження – організація позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва.

Мета дослідження – вивчення стану позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати теоретичний аспект проблеми організації позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва.
2. Розробити анкети для заступника директора з виховної роботи навчального закладу, керівників гуртків, класних керівників, учнів 8-х та 10-х класів, батьків учнів, що дасть змогу отримати інформацію щодо стану позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва.
3. Проаналізувати стан залученості учнів 8-х, 10-х класів до позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва.
4. Виявити фактори, що впливають на залученість учнів 8-х, 10-х класів до позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва.
5. Визначити недоліки в організації позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва.
6. Виявити ставлення респондентів дослідження щодо організації позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва.
7. З'ясувати можливі шляхи покращення організації позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва.
8. Підготувати аналітичну довідку за результатами дослідження.
9. Підготувати презентацію за результатами дослідження.
10. Ознайомити громадськість із результатами дослідження.

Емпірична база: як методи дослідження вибрано анкетне роздаткове опитування та онлайн-опитування, що дадуть змогу дізнатися думку таких соціальних груп: адміністрація загальноосвітнього навчального закладу, класні керівники, керівники гуртків, учні та їхні батьки щодо стану позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва.

Практичне значення дослідження

Результати моніторингового дослідження дадуть змогу:

- отримати інформацію про стан організації позакласної роботи в навчальних закладах м. Києва.
- з'ясувати ставлення респондентів дослідження щодо організації позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва;
- спланувати комплекс заходів, що підвищать ефективність організації позашкільної освіти, зокрема позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва.

1. Загальна характеристика учасників моніторингового дослідження

У межах проведення дослідження «Стан позашкільної та позакласної роботи в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах м. Києва (I-й етап)» обстеженню підлягали державні загальноосвітні навчальні заклади (ЗНЗ), у яких є 8-мі та 10-ті класи (крім вечірніх шкіл, шкіл-інтернатів для дітей з особливими освітніми потребами).

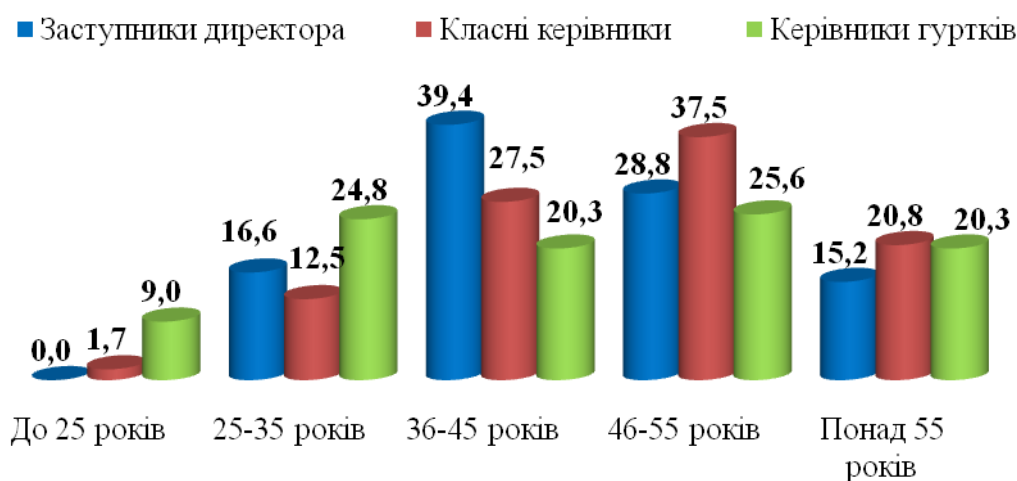
У зазначених ЗНЗ одиницями спостереження є заступники директора з виховної роботи, керівники гуртків, класні керівники, учні 8-х та 10-х класів та їхні батьки.

Обстеження проводили на основі багатоступеневої вибірки із використанням випадкового відбору на останньому кроці. Для врахування структури генеральної сукупності було сформовано 10 страт – окремо для кожного району м. Києва. Теоретичний розподіл вибіркової сукупності склали: 69 загальноосвітніх навчальних закладів, 328 педагогічних працівників, з них: 69 заступників директора школи з виховної роботи, 121 класний керівник, 138 керівників гуртків, 1800 учнів (1051 учень 8-х та 749 – 10-х класів) та 1800 батьків учнів.

Фактичний розподіл вибіркової сукупності. У дослідженні брали участь 3841 респондент із 69-ти загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ) м. Києва: 66 заступників директора школи з виховної роботи, 133 керівники гуртків, 120 класних керівників, 1799 учнів та 1723 батьків учнів.

Розподіл педагогічних працівників за віком, які брали участь у дослідженні, наведено на діаграмі 1. Серед заступників директорів переважає середня вікова категорія – 36-45 років, що становить 39,4%, серед класних керівників та керівників гуртків – старша вікова категорія 46-55 років, що складає відповідно 37,5% та 25,6%.

Діаграма 1. Розподіл відповідей респондентів на запитання: «Ваш вік?», %

Більшість педагогічних працівників, що брали участь у дослідженні, мають педагогічний стаж понад 20 років, майже третина педагогічних працівників – від 11-ти до 20-ти років (діаграма 2).

Діаграма 2. Розподіл відповідей респондентів на запитання: «Ваш педагогічний стаж роботи?», %

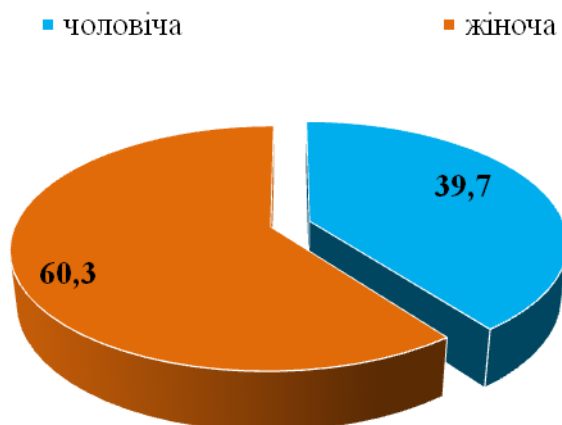
Розподіл педагогічних працівників за статтю, які брали участь у дослідженні, наведено на діаграмі 3. Майже всі учасники дослідження – жінки. Частка респондентів чоловічої статі серед керівників гуртків найвища – 21,8%.

Діаграма 3. Розподіл відповідей педагогічних працівників на запитання: «Ваша стать?», %

На діаграмі 4 зображений розподіл учнів за статтю, які брали участь у дослідженні. Серед опитаних учнів переважають особи жіночої статі (60,3%).

Діаграма 4. Розподіл відповідей учнів на запитання: «Ваша стать?», %

2. Характеристика інструментарію моніторингового дослідження

Для реалізації мети дослідження розроблено такі анкети, як: анкета для заступника директора з виховної роботи, яка містить 17 запитань; анкета для керівника гуртка, яка складається з 15 запитань; анкета для класного керівника – з 14 запитань; анкета для учня – з 22 запитань; анкета для батьків – з 7 запитань.

В інструментарії для учня моніторингового дослідження «Стан позашкільної та позакласної роботи в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах м. Києва (I-й етап)» було використано такі типи запитань, як-от: 22 прямі запитання, з них 12 – одноваріативних та 10 – багатоваріативних, 12 напівзакритих, 9 закритих, 1 відкрите, 3 запитання-фільтри.

У анкеті для заступника директора з виховної роботи було використано 17 прямих запитань, із них: 5 напівзакритих, 12 закритих, 1 запитання-фільтр, 12 одноваріативних, 5 багатоваріативних.

У анкеті для керівника гуртка було використано 15 прямих запитань, серед них: 10 закритих, 4 напівзакритих, 1 відкрите, 1 запитання-фільтр, 11 одноваріативних та 4 багатоваріативні.

У анкеті для класного керівника було використано 14 прямих запитань, серед них: 5 напівзакритих, 9 закритих, 1 запитання-фільтр, 10 одноваріативних та 4 багатоваріативних.

У анкеті для батьків було використано 7 прямих закритих запитань, серед них 3 одноваріативних та 4 багатоваріативних.

Метою запитань анкет було одержання інформації про:

- стан залученості учнів 8-х, 10-х класів до позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва;
- фактори, що впливають на залученість учнів 8-х, 10-х класів до позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва;

- ставлення респондентів дослідження до організації позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва;
- недоліки в організації позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва;
- можливі шляхи щодо поліпшення організації позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах м. Києва;
- професійну самовизначеність учнів 8-х, 10-х класів.

3. Загальна характеристика результатів моніторингового дослідження

3.1. Організація позакласної роботи в навчальних закладах м. Києва

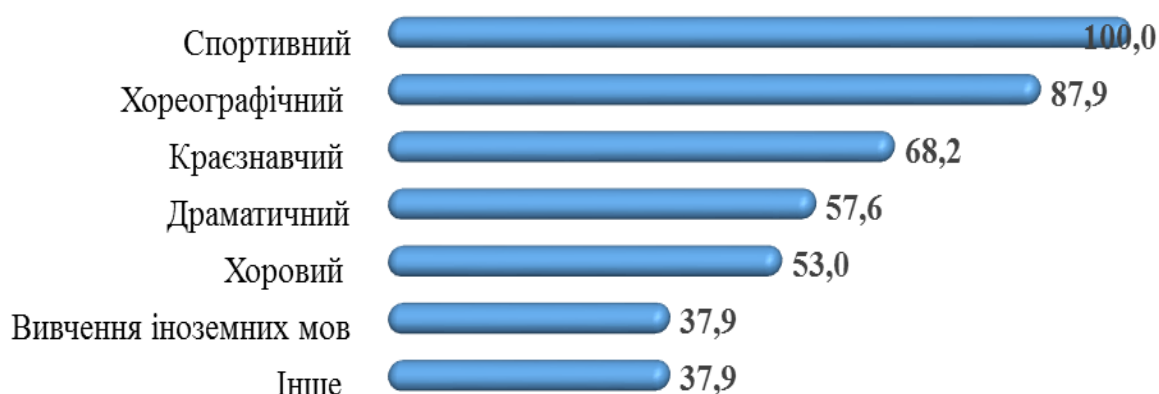
Аналізуючи дані, що наведені на діаграмі 5, найбільш розповсюдженими формами позакласної роботи в навчальних закладах м. Києва є гуртки та секції. Усі опитані заступники директора стверджують, що у їхніх навчальних закладах працюють гуртки, а 86,4% заступників директора зазначили також роботу секцій. У третини навчальних закладів м. Києва діють клуби (31,8%), студії (30,3%), спортивно-оздоровчі (30,3%) та культурно-освітні об'єднання (33,3%). Відповідаючи на відкриту частину запитання: «Які форми позакласної роботи є у Вашому навчальному закладі?», заступники директора додали: учнівське самоврядування, музейно-пошукова робота, загальношкільні урочисті заходи, ярмарки, фестивалі, виховні години, конкурси, екскурсії, навчальні курси з іноземних мов, конференції, олімпіади, концерти, спортивні танці, виставки, флеш-моби, квести.

Діаграма 5. Розподіл відповідей заступників директора на запитання: «Які форми позакласної роботи є у Вашому навчальному закладі?», %

На діаграмі 6 наведено перелік гуртків (секцій, студій), які діють у навчальних закладах м. Києва (за відповідями заступників директора). У всіх навчальних закладах м. Києва є спортивний гурток. Крім того, серед найбільш розповсюджених гуртків (секцій, студій) – хореографічний та краєзнавчий (відповідно 87,9% та 68,2%). Серед менш розповсюджених – хоровий, вивчення іноземних мов.

Діаграма 6. Розподіл відповідей заступників директорів на запитання: «Які гуртки (секції, студії) діють у Вашому навчальному закладі?», %

На відкриту частину запитання: «Які гуртки (секції, студії) діють у Вашому навчальному закладі?» заступники директора відповіли: вокальний, танцювальний, театральний, літературний, образотворчого мистецтва, живопису, гончарства, естрадно-циркова студія, театр художнього слова, математичний, інтелектуальний, технологічний гурток (судно-модельний), стрільби, аеробіки, шахів тощо. Також у навчальних закладах м. Києва запроваджені гуртки військово-патріотичного та еколого-натуралістичного спрямування.

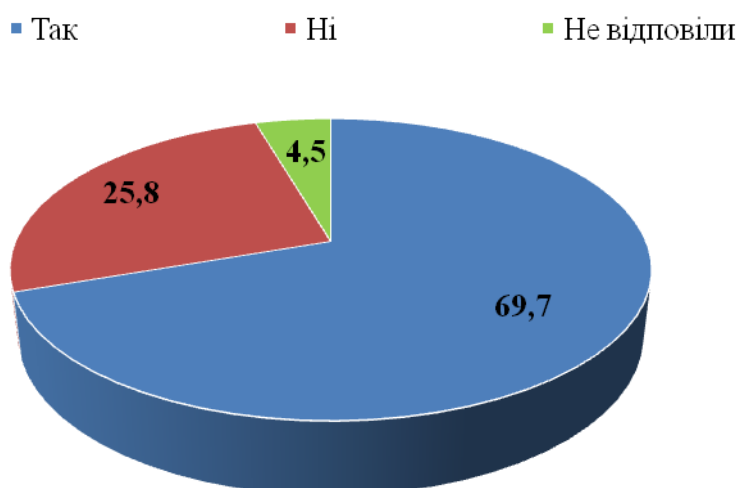
Робота майже всіх гуртків (секцій, студій) організована як додаткова безоплатна освітня послуга (діаграма 7).

Діаграма 7. Розподіл відповідей заступників директора з виховної роботи на запитання: «Як організована робота більшості гуртків (секцій, студій) у Вашому навчальному закладі?», %

Гурткову роботу в більшості навчальних закладах м. Києва (69,7%) проводять й інші організації (діаграма 8).

Діаграма 8. Розподіл відповідей заступників директора з виховної роботи на запитання: «Чи проводять у Вашому навчальному закладі інші організації гурткову роботу?», %

Як зазначили заступники директора, результати роботи гуртків у навчальному закладі презентують різноманітними засобами.

Якщо порівняти результати на діаграмі 9, то помітна розбіжність у відповідях респондентів. Найбільш об'єктивну інформацію можна отримати із відповідей учнів і керівників гуртків. Як вони зазначили, частіше роботу гуртків презентують на концертах, конкурсах, змаганнях. Такий розподіл є закономірним, бо найбільш поширеними напрямками гурткової роботи в навчальних закладах м. Києва є спортивно-фізичний та художньо-естетичний.

У відкритій частині запитання респонденти назвали такі форми презентації гурткової роботи: звіт про роботу гуртків на батьківських зборах; участь вихованців у районних, міських, всеукраїнських конкурсах, фестивалях; проведення майстер-класів, тренінгів, днів відкритих дверей; видання газет тощо.

Діаграма 9. Розподіл відповідей респондентів на запитання: «Як презентують у Вашому навчальному закладі результати роботи гуртків (секцій, студій)?», %

Отже, найбільш розповсюдженими формами позакласної роботи в навчальних закладах м. Києва є гуртки та секції. У всіх навчальних закладах м. Києва є спортивний гурток, у більшості – хореографічний та краєзнавчий. Загалом гурткова робота проводиться й іншими організаціями. Презентують роботу гуртків на концертах, конкурсах і під час змагань.

3.2. Охоплення учнів позакласною роботою в навчальних закладах м. Києва

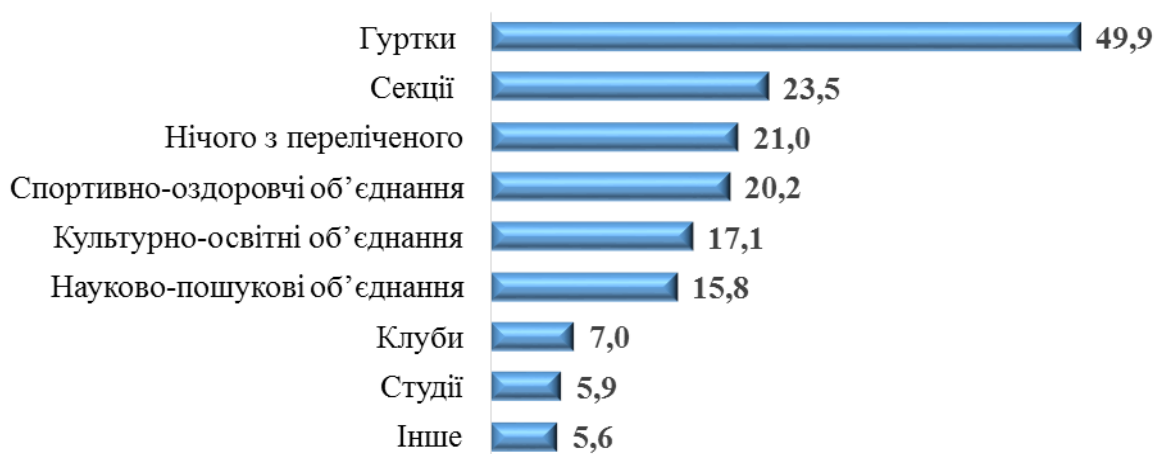
За результатами дослідження, позакласна робота в навчальних закладах столиці загалом має розважальний характер. Майже всі учні відвідують театри, музеї (95,7%), беруть участь у позакласних годинах (93,5%), загальношкільних урочистих заходах (91,9%). Рідше учні беруть участь у спартакіадах, дискусійних клубах, квестах, займаються волонтерською діяльністю, що може свідчити про меншу поширеність цих форм позакласної роботи в навчальних закладах (діаграма 10).

Діаграма 10. Розподіл відповідей учнів на запитання: «У яких формах позакласної роботи у Вашому навчальному закладі Ви берете участь?», %

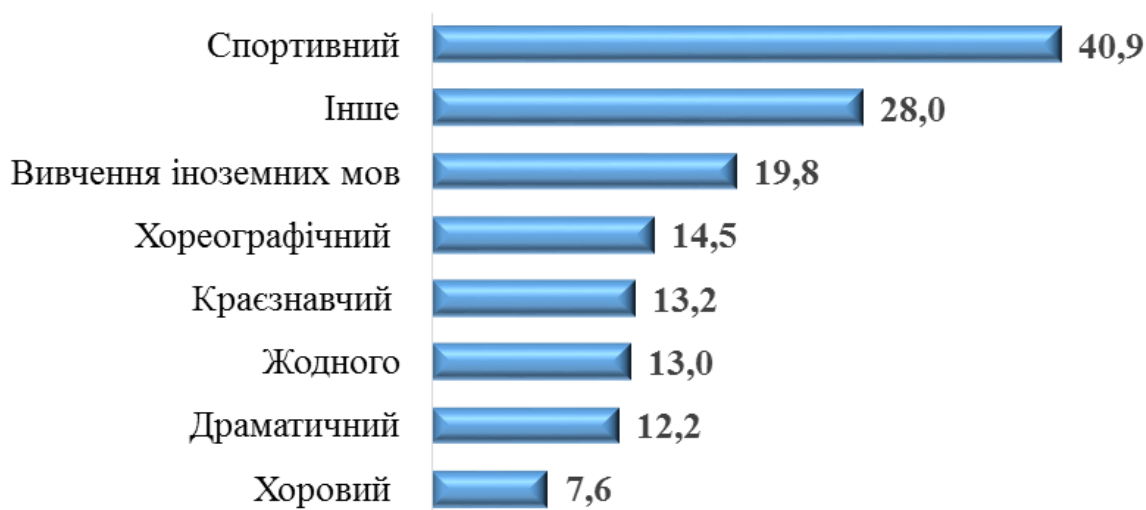
Аналізуючи дані, що наведені на діаграмі 12, робимо висновок, що учні здебільшого відвідують гуртки (49,9%), секції (23,5%). Лише 5,9% учнів займаються в студіях. Кожний п'ятий учень 8-х, 10-х класів взагалі не залучений до занять у гуртках чи інших формах позакласної роботи.

Діаграма 12. Розподіл відповідей учнів на запитання: «У яких формах позакласної роботи Ви берете участь у Вашому навчальному закладі?», %

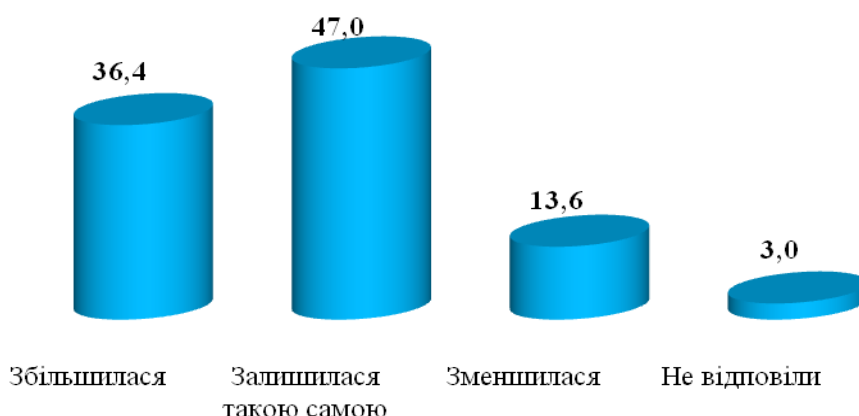
Серед різних гуртків найбільша кількість учнів відвідують спортивний гурток (діаграма 13). Проте 13% учнів не відвідують жодного гуртка.

Діаграма 13. Розподіл відповідей учнів на запитання: «Які гуртки (секції, студії) Ви відвідуєте у Вашому навчальному закладі?», %

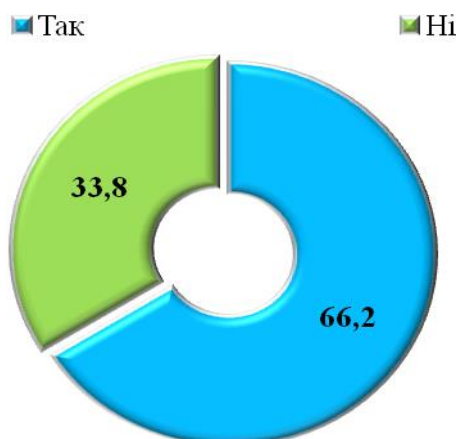
47% заступників директора відповіли, що кількість гуртків, секцій, клубів у досліджуваних навчальних закладах за останні два роки не змінилася. 36,4% засвідчила, що вона збільшилася (діаграма 14).

Діаграма 14. Розподіл відповідей заступника директора на запитання: «Як змінилася кількість гуртків (секцій, клубів) у Вашому навчальному закладі протягом останніх двох років?», %

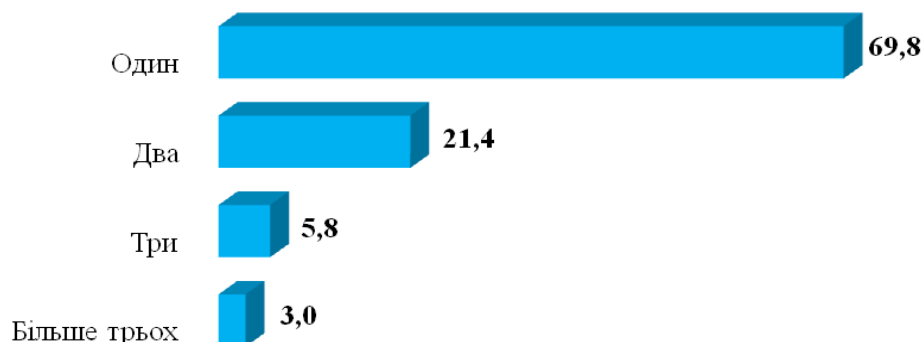
При цьому 66,2% керівників гуртків зазначають, що кількість учнів, котрі відвідують їхні гуртки, не зросла (діаграма 15). Очевидним є зниження інтересу учнів до існуючих у навчальних закладах форм організації позакласної роботи.

Діаграма 15. Розподіл відповідей керівників гуртків на запитання: «Чи зросла кількість учнів, що відвідують Ваш гурток (секцію, студію) із початку навчального року?», %

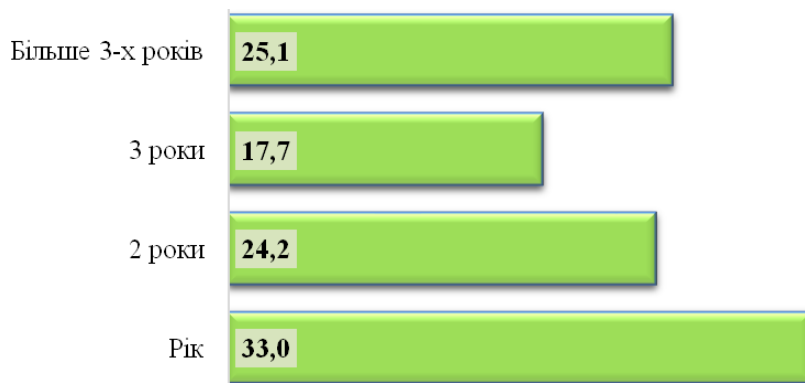
Більшість учнів (69,8%) відвідують один гурток (діаграма 16).

Діаграма 16. Розподіл відповідей учнів, які відвідують гуртки в навчальному закладі, на запитання: «Скільки гуртків (секцій, студій) Ви відвідуєте у Вашому навчальному закладі?», %

Майже 70% учнів відвідують гуртки від 2 і більше років.

Діаграма 17. Розподіл відповідей учнів, які відвідують гуртки у навчальному закладі, на запитання: «Скільки часу Ви відвідуєте гуртки (секції, студії) у Вашому навчальному закладі?», %

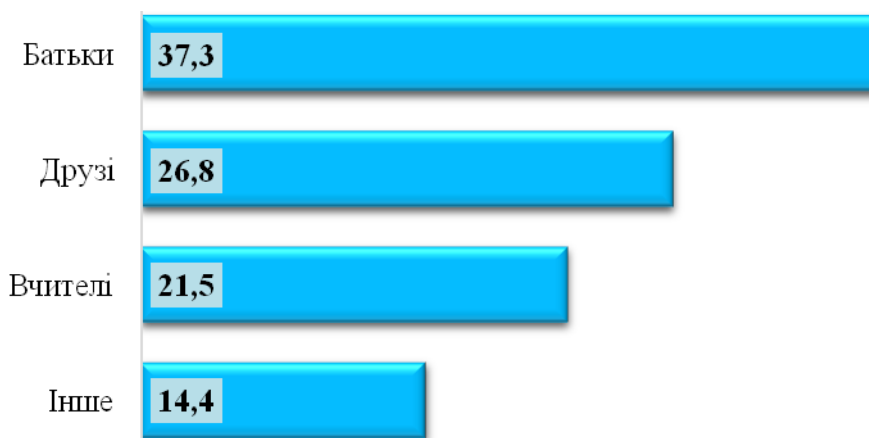
Отже, позакласна робота в навчальних закладах різноманітна. Менш поширені в навчальних закладах спартакіади, дискусійні клуби, квести.

Серед різних гуртків найбільша кількість учнів відвідують спортивний гурток. Однак 13% учнів не відвідують жодного гуртка, а кожний п'ятий учень 8-х, 10-х класів взагалі не залучений до тих чи інших форм позакласної роботи. За останні два роки в половини навчальних закладів кількість гуртків, секцій, клубів не змінилася. У більшості навчальних закладів кількість учнів, котрі відвідують гуртки, не зросла.

3.3. Фактори, що впливають на залученість учнів до гурткової роботи в навчальних закладах м. Києва

Думка батьків є вирішальною в прийнятті учнями рішення щодо відвідування гуртків. Також не менш важливу роль відіграють друзі. (діаграма 18). У відкритій частині запитання учні 8-х, 10-х класів зазначили, що вони самі вирішили відвідувати гуртки.

Діаграма 18. Розподіл відповідей учнів, які відвідують гуртки в навчальному закладі, на запитання: «Хто найбільше вплинув на Ваше рішення відвідувати гуртки (секції, студії) у Вашому навчальному закладі?», %

Крім зазначених зовнішніх факторів (думка батьків, учителів, друзів), важливе значення має внутрішня мотивація, яка впливає на рішення учнів відвідувати гуртки. Більшість учнів розуміють роль гуртків як інструмент розвитку здібностей та здійснення професійного самовизначення. Майже половина учнів розглядають участь у гуртках для фізичного розвитку.

Проте лише 29,2% учнів відвідують заняття з метою покращення успішності в навчанні (діаграма 19).

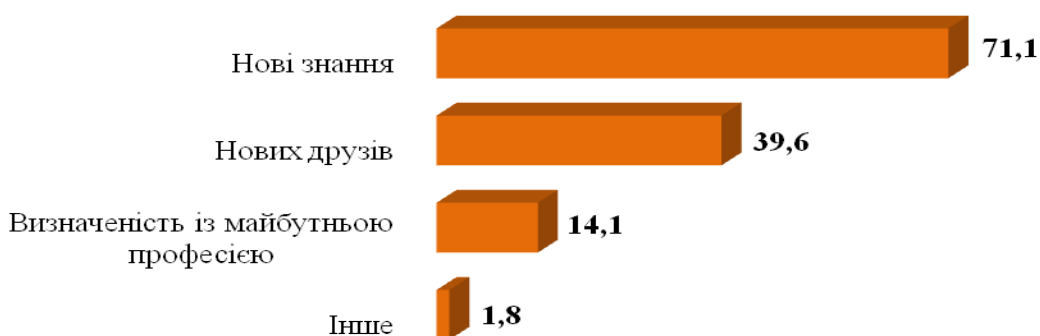
Діаграма 19. Розподіл відповідей учнів, які відвідують гуртки в навчальному закладі, на запитання: «Для чого Ви відвідуєте гуртки (секції, студії) у Вашому навчальному закладі?», %

Хоча 50% учнів (діаграма 19) відвідують гуртки заради професійної самоідентифікації, проте лише 14,1% школярам участь у гуртковій роботі допомогла визначитися з майбутньою професією (діаграма 20).

Загалом 70% учнів убачають користь від гурткових занять у поповненні власного інтелектуального багажу (діаграма 20). Відповідаючи на відкриту частину запитання, учні зазначили, що завдяки гурткам (секціям, студіям) вони розвинули свої навички, покращили своє здоров'я та зайнялися саморозвитком.

Діаграма 20. Розподіл відповідей учнів, які відвідують гуртки в навчальному закладі, на запитання: «Що Ви отримали, відвідуючи гуртки (секції, студії) у Вашому навчальному закладі?», %

Відсутність гуртків відповідно до інтересів учнів є одним із найважливіших факторів, який впливає на рівень залученості учнів до позакласної роботи. Так вважають 32,8% учнів, котрі не беруть участі в гуртковій роботі. Майже третині учнів не вистачає часу на відвідування гуртків. Незадовільний стан матеріально-технічного забезпечення є несуттєвим фактором для участі в гурткових заняттях (діаграма 21).

Діаграма 21. Розподіл відповідей учнів на запитання: «Чому Ви не берете участі в позакласній роботі у Вашому навчальному закладі?», %

Отже, важливу роль у виборі учнями гуртків відіграють батьки і друзі. Більшість учнів відвідують гуртки, щоб розвинути здібності та професійно визначитися. Проте лише 14,1% школярів участь у гуртковій роботі сприяла визначенню з майбутньою професією. Загалом учням позашкільні заходи допомогли поповнити знання і знайти друзів. Однією з головних причин небажання учнів брати участь у позашкільній роботі є відсутність гуртків відповідно до їхніх інтересів.

3.4. Ставлення респондентів до організації позакласної роботи в навчальних закладах м. Кієва

Більшість педагогічних працівників і учнів задоволені організацією гурткової роботи в їхніх навчальних закладах (діаграма 22). Найбільша частка респондентів, котрі цілком задоволені організацією позакласної роботи, – серед класних керівників (77,5%), найменша – серед заступників директора (63,6%).

Діаграма 22. Розподіл відповідей респондентів, які відвідують гуртки в навчальному закладі, на запитання: «Наскільки Ви задоволені організацією роботи гуртків (секцій, студій) у Вашому навчальному закладі?», %

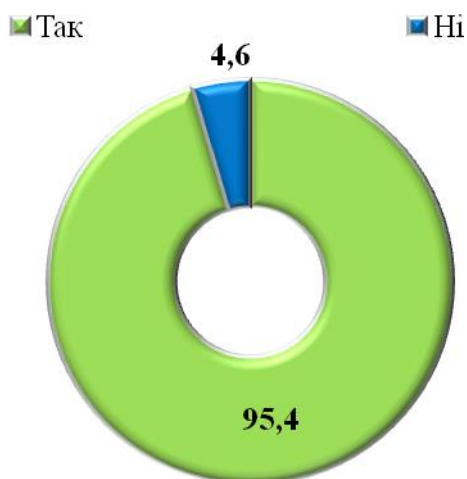
Не задовольняє в організації гурткової роботи 43,6% керівників гуртків матеріально-технічне забезпечення їхніх гуртків, більше третини (34,6%) – заробітна плата (діаграма 23). Іншими недоліками в роботі гуртків є відсутність навчальних посібників (11,3%), неналежний стан приміщень (6,0%).

Діаграма 23. Розподіл відповідей керівників гуртків на запитання: «Що Вас не задовольняє в роботі Вашого гуртка (секції, студії)?», %

Майже всім учням (95,4%) подобається відвідувати гуртки (секції, клуби) (діаграма 24).

Діаграма 24. Розподіл відповідей учнів, які відвідують гуртки в навчальному закладі, на запитання: «Чи подобається Вам відвідувати гуртки (секції, студії)?», %

Отже, загалом респонденти задоволені організацією позакласної роботи в їхніх навчальних закладах. Найбільше не задовольняє педагогічних працівників в роботі гуртків матеріально-технічне забезпечення, заробітна плата. Проте, незважаючи на проблеми в організації позакласної роботи, більшості учням подобається відвідувати гуртки (секції, клуби).

3.5. Запити респондентів щодо організації позакласної роботи в навчальних закладах м. Києва

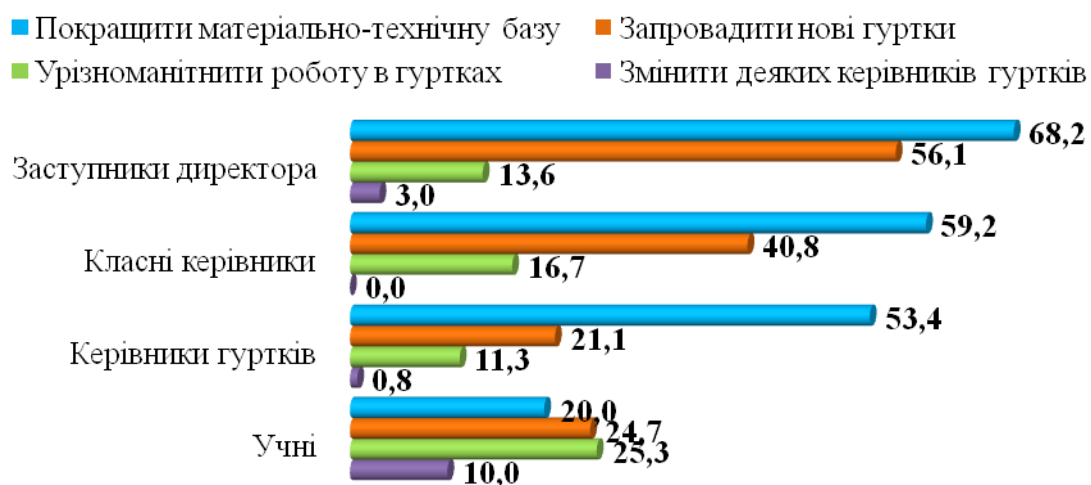
Більшість респондентів вважають, що організація позакласної роботи в навчальних закладах м. Києва потребує покращення. Найбільша частка респондентів, котрі хочуть внести певні корективи в організацію позакласної роботи, спостерігається серед заступників директора (80,3%), а найменша – серед учнів (35,6%) (діаграма 25).

Діаграма 25. Розподіл відповідей респондентів на запитання: «Чи хотіли б Ви щось змінити в організації позакласної роботи у Вашому навчальному закладі?», %

На думку педагогічних працівників, для підвищення ефективності організації позакласної роботи в навчальних закладах потрібно, перш за все, покращити матеріально-технічну базу. Так вважають 68,2% заступників директора, 59,2% класних керівників, 53,4% керівників гуртків. Другим за ступенем важливості способом підвищення ефективності організації позакласної роботи є запровадження нових гуртків. 25% учнів запропонували зробити більш цікавими заняття в гуртках (діаграма 26).

Діаграма 26. Розподіл відповідей респондентів на запитання: «Які зміни потрібно внести в організацію позакласної роботи у Вашому навчальному закладі?», %

Респонденти запропонували запровадити у їхніх навчальних закладах такі гуртки:

- драматичний;
- краєзнавчий;
- вивчення іноземних мов.

Відповідаючи на відкриту частину запитання «Які гуртки (секції, студії) варто запровадити у Вашому навчальному закладі?», учні додали:

- художньо-естетичного напрямку: театральний, художній, кулінарний;
- гуртки естетичного напрямку: дизайну, гончарства;
- спортивно-фізичного напрямку: бойового мистецтва, самозахисту.

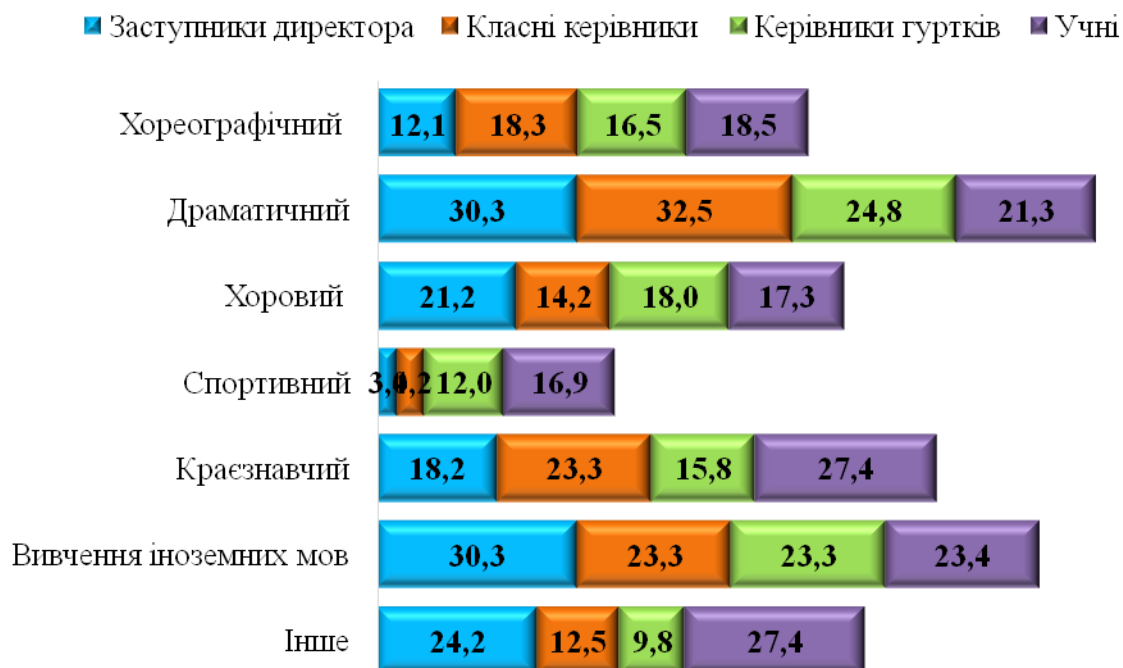
Крім зазначених гуртків, заступники директора вважають за необхідне створити в їхніх навчальних закладах:

- військово-патріотичний;
- технічної творчості;
- моделювання;
- конструювання;
- робототехніки.

Класні керівники і керівники гуртків запропонували такі гуртки:

- математичний;
- екологічний;
- історичний.

Діаграма 27. Розподіл відповідей респондентів на запитання: «Які гуртки (секції, студії) варто запровадити у Вашому навчальному закладі?», %

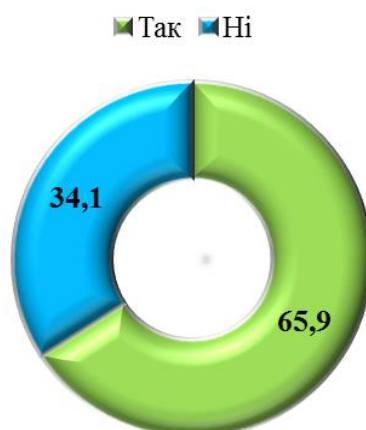

Отже, більшість респондентів вважають, що організація позакласної роботи в навчальних закладах потребує покращення. На думку респондентів, для підвищення ефективності організації позакласної роботи в навчальних закладах м. Києва потрібно покращити матеріально-технічну базу та урізноманітнити роботу гуртків, запровадивши насамперед драматичні, краєзнавчі гуртки та гуртки вивчення іноземних мов.

3.6. Думка батьків щодо організації позакласної роботи в навчальних закладах м. Києва

За відповідями 65,9% батьків, їхні діти відвідують гуртки (секції, студії) (діаграма 28).

Діаграма 28. Розподіл відповідей батьків учнів на запитання: «Чи відвідує Ваша дитина в навчальному закладі гуртки (секції, студії)?», %

Відсутність гуртків і брак часу – основні причини незалученості учнів до гурткової роботи. Так вважають відповідно 54,7% і 48,7% батьків учнів (діаграма 29).

Діаграма 29. Розподіл відповідей батьків учнів на запитання: «Чому Ваша дитина не відвідує в навчальному закладі гуртки (секції, студії)?», %

Понад 50% батьків вважають, що для підвищення ефективності організації позакласної роботи в навчальних закладах потрібно, перш за все, запровадити нові гуртки та покращити матеріально-технічну базу (діаграма 30).

Діаграма 30. Розподіл відповідей батьків учнів на запитання: «Які корективи потрібно внести в організацію позакласної роботи в навчальному закладі?», %

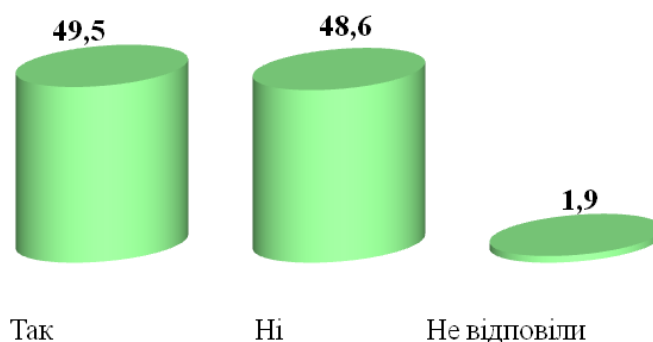

Отже, на думку батьків учнів, для підвищення ефективності організації позакласної роботи в навчальних закладах потрібно, перш за все, запровадити нові гуртки.

3.7. Професійне самовизначення учнів

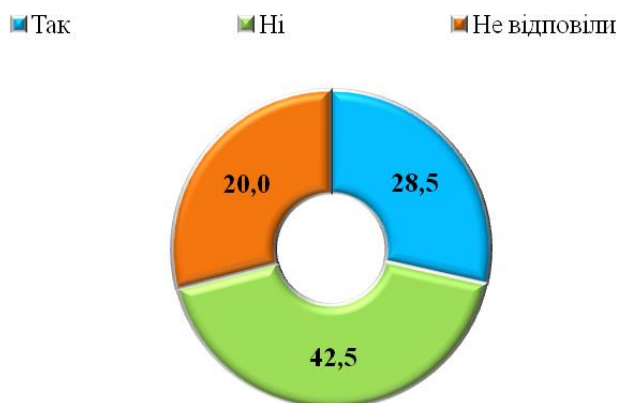
Професійне самовизначення учнів охоплює весь період навчального процесу в школі. Протягом навчання в школі учні формують свої уявлення щодо майбутньої професії під впливом різних факторів: думка батьків, однолітків, аналіз ринку праці, відвідування гуртків (секцій, клубів) тощо. Виходячи з даних, які представлені на діаграмі 31, майже половина учнів (49,5%) визначилися з вибором майбутньої професії. Такі результати вже кілька років поспіль залишаються незмінними.

Діаграма 31. Розподіл відповідей учнів на запитання: «Чи визначилися Ви зі своєю майбутньою професією?», %

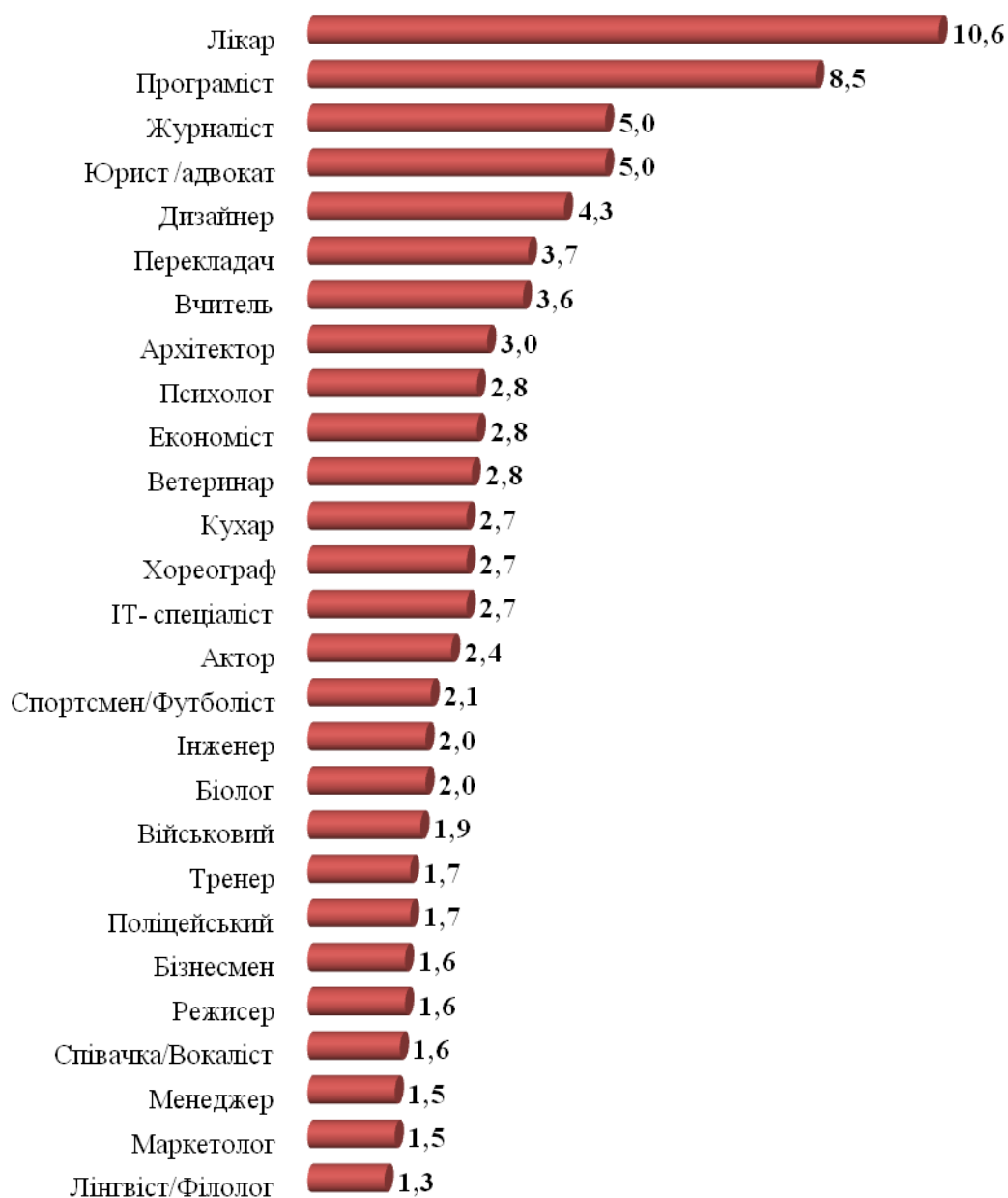
Більшість учнів (42,5%) стверджують, що відвідування гуртків (секцій, студій) не вплинуло на вибір професії (діаграма 35).

Діаграма 32. Розподіл відповідей учнів на запитання: «Чи вплинуло на Ваш вибір професії відвідування гуртків (секцій, студій)?», %

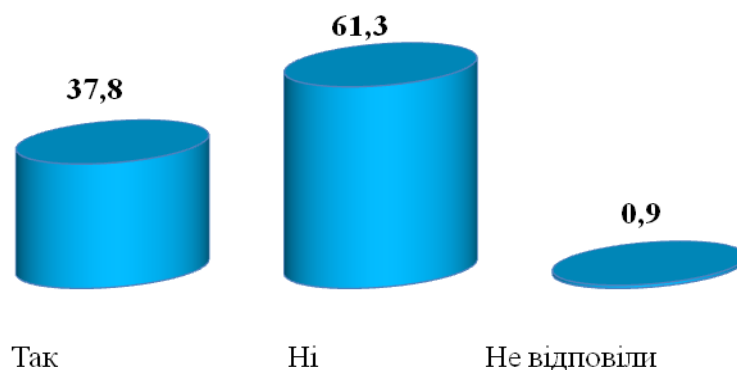
Здебільшого учні, котрі визначилися із своєю майбутньою професією, прагнуть бути лікарями (10,60%), програмістами (8,53%), журналістами (5%), юристами (5%). Найменшою популярністю серед учнів користуються професії менеджера (1,47%), маркетолога (1,47%), філолога (1,29%) (діаграма 33).

Діаграма 33. Розподіл відповідей учнів на відкрите запитання: «Яку професією Ви обрали б?», %

Щодо професії вчителя, то вона не користується престижем серед учнів, більшості з них (61,3%) не подобається (діаграма 34).

Діаграма 34. Розподіл відповідей учнів на запитання: «Чи подобається Вам професія вчителя?», %

Отже, майже половина учнів визначилися із своєю майбутньою професією. Здебільшого вони хочуть бути лікарями, програмістами, журналістами, юристами. Проте, як стверджують більшість учнів, у котрих відбулася професійна самоідентифікація, на їхній вибір професії відвідування гуртків (секцій, студій) не вплинуло.

4. Стислий виклад інформації

Загальна характеристика учасників дослідження

У дослідженні взяли участь 3841 респондент із 69 загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ) м. Києва, серед яких:

66 заступників директора школи з виховної роботи;

133 керівники гуртків;

120 класних керівників;

1799 учнів;

1723 батьків учнів.

Організація позакласної роботи в навчальних закладах м. Києва

У навчальних закладах діють:

- студії (30,3%),
- клуби (31,8%),
- спортивно-оздоровчі гуртки (30,3%),
- культурно-освітні об'єднання (33,3%).

Серед найбільш розповсюджених гуртків (секцій, студій) є хореографічний та краєзнавчий (відповідно 87,9% та 68,2%).

Гурткову роботу в 69,7% навчальних закладах проводять інші організації.

Охоплення учнів позакласною роботою в навчальних закладах м. Києва

Учні відвідують гуртки (49,9%), секції (23,5%). Лише 5,9% учнів займаються в студіях.

Кожний п'ятий учень 8-х, 10-х класів взагалі не залучений до занять у гуртках чи інших формах позакласної роботи.

13% учнів не відвідують жодного гуртка.

47% заступників директора відповіли, що кількість гуртків, секцій, клубів у досліджуваних навчальних закладах за останні два роки не змінилася. 36,4% зазначають, що вона збільшилася.

69,8% учнів відвідують один гурток.

Майже 70% учнів відвідують гуртки від 2-х і більше років.

Фактори, що впливають на залученість учнів до гурткової роботи в навчальних закладах м. Києва

Учні відвідують гуртки для:

- розвитку здібностей (66%);
- професійного самовизначення (50%).

Ставлення респондентів до організації позакласної роботи в навчальних закладах м. Києва

60% педагогічних працівників і учнів задоволені організацією гурткової роботи в їхніх навчальних закладах.

Керівників гуртків в організації гурткової роботи не задовольняє:

- 43,6% матеріально-технічне забезпечення,
- 34,6% заробітна плата.

95,4% учням подобається відвідувати гуртки.

Думка батьків щодо організації позакласної роботи в навчальних закладах м. Києва

Основні причини незначної залученості учнів до гурткової роботи:

- відсутність гуртків,
- брак часу.

Понад 50% батьків вважають, що для підвищення ефективності організації позакласної роботи в навчальних закладах потрібно запровадити нові гуртки та покращити матеріально-технічну базу.

Професійне самовизначення учнів

Майже половина учнів (49,5%) визначилися зі своєю майбутньою професією.

Більшість учнів (42,5%) стверджують, що на їхній вибір професії не вплинуло відвідування гуртків (секцій, студій).

Здебільшого учні прагнуть бути:

- лікарями,
- програмістами,
- журналістами,
- юристами.

5. Висновки за результатами проведеного дослідження

Моніторингове дослідження «Стан позашкільної та позакласної роботи в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах м. Києва (І-й етап)» проведено відповідно до програми. Поставлені цілі й завдання виконані повністю.

Узагальнюючи результати дослідження, можна зробити висновок, що позакласна робота в навчальних закладах м. Києва організована належним чином. Це підтверджують такі результати дослідження:

- більшість респондентів задоволені організацією позакласної роботи;
- майже всі учні є активними учасниками позакласних заходів, зокрема позакласних годин, загальношкільних урочистих заходів;
- більшість учнів залучені до гурткової роботи;
- майже всім учням подобається відвідувати секції, гуртки, клуби.

Аналіз результатів дослідження дав змогу з'ясувати особливості організації позакласної роботи в навчальних закладах:

- найменш розповсюдженими формами позакласної роботи є спартакіади, дискусійні клуби, флеш-моби, квести;
- розповсюджені в навчальних закладах гуртки: спортивний, хореографічний, вивчення іноземних мов;
- більшість учнів у своїх навчальних закладах відвідують один гурток протягом одного року;
- за останні два роки в половини навчальних закладів кількість гуртків, секцій, клубів не змінилася;
- у більшості навчальних закладів кількість учнів, котрі відвідують гуртки, не зросла;
- загалом учням позашкільні заходи допомогли поповнити знання і знайти нових друзів.

Проведене дослідження дало змогу виявити наступні фактори, що впливають на залученість учнів до позакласної роботи в навчальних закладах м. Києва:

- зовнішні фактори (думка батьків, друзів);
- внутрішні фактори (розвиток здібностей, професійне самовизначення).

Унаслідок проведеного аналізу результатів дослідження виокремили такі проблеми в організації позакласної роботи:

- низька заробітна плата керівників гуртків;
- неналежне матеріально-технічне забезпечення позашкільної роботи – відсутність навчальних посібників, неналежний стан приміщень;
- недостатнє розмаїття гуртків, відсутність гуртків, які відповідали б інтересам учнів;
- лише 14,1% школярів участь у гуртковій роботі допомогла визначитися з майбутньою професією.

Учні запропонували запровадити в їхніх навчальних закладах такі гуртки:

- драматичний;
- театральний;
- художній;
- кулінарний;
- дизайну;
- гончарства;
- бойового мистецтва;
- іноземних мов;
- самозахисту.

Заступники директора вважають за необхідне створити в їхніх навчальних закладах такі гуртки:

- військово-патріотичний;

- технічної творчості;
- моделювання;
- конструювання;
- робототехніки.

Класні керівники і керівники гуртків запропонували запровадити такі гуртки:

- математичний;
- екологічний;
- історичний.

Завдяки проведенню дослідження було виявлено пропозиції респондентів щодо підвищення ефективності позакласної роботи в навчальних закладах м. Києва:

- покращити фінансування позакласної роботи;
- покращити матеріально-технічне забезпечення;
- урізноманітнити гурткову роботу, запровадити гуртки, які б відповідали інтересам учнів;
- використовувати на заняттях різноманітні методи та засоби навчання (словесні, наочні, практичні, проблемні), активні форми навчання – групові (рольові та дидактичні ігри, дискусії) та індивідуальні.

6. Рекомендації за результатами проведеного дослідження

Проведення соціологічного дослідження «Стан позашкільної та позакласної роботи в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах м. Києва (I-й етап)» дало змогу намітити основні заходи, що підвищать ефективність організації позакласної роботи в навчальних закладах м. Києва:

- 1) покращити фінансування позакласної роботи;
- 2) покращити матеріально-технічну базу навчальних закладів, зокрема забезпечити гурткову роботу необхідним обладнанням, навчальними підручниками;
- 3) організувати гуртки, що відповідають запитам учнів;
- 4) використовувати на заняттях різноманітні методи та засоби навчання, активні форми навчання, що підвищують навчальну мотивацію учнів.
- 5) підвищити заробітну плату педагогічним працівникам.